

WSTĘP

„Acta Universitatis Nicolai Copernici. Pedagogika” to czasopismo redagowane przez prof. UMK dr. hab. Piotra Petrykowskiego i dr Joannę Cukras-Stelągowską z Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu. Periodyk ukazuje się od roku 2008. Prezentowany numer został przygotowany przez prof. UG dr hab. Adelę Kożyczkowską z Uniwersytetu Gdańskiego.

Autorzy, których teksty opublikowano w niniejszym numerze półrocznika, swoją uwagę skupiają na człowieku i tym, co wiąże go z kulturą. Istotną częścią wspólnego namysłu jest próba zrozumienia tego, jak kultura – wytwarzana poprzez procesy społeczne i w tych procesach – decyduje o człowieku: o jego tożsamości i poczuciu wolności wśród mniejszych i większych wspólnot społeczno-kulturowych. Autorzy zwracają również uwagę, że to kulturowe uwikłanie człowieka powoduje, że staje się on w szczególnie sposób odpowiedzialny za siebie, za drugiego i za świat. Stąd też prezentowany zbiór tekstów opatrzony został tytułem „Człowiek i jego kłopoty z kulturą”.

Strukturę tomu tworzą artykuły dziewięciu Autorów: Amelii Krawczyk-Bocian i Romana Lepperta, Marii Szczepskiej-Pustkowskiej, Gabrieli Piechaczek-Ogierman, Artura Jabłońskiego, Jany Raclavskiej, Elwiry Kryńskiej, Gvantsy Przybyłowskiej, a także Eweliny Wesołek.

Amelia Krawczyk-Bocian i Roman Leppert starają się rozpoznać biograficzność życia człowieka poprzez próbę zrozumienia, jak konstruuje on narracje o sobie w świecie. Autorzy przyjmują kilka punktów widzenia narracji: „znamienia momentu historycznego”, „opowieści w drodze” czy relacji świadka. Z kolei Maria Szczepka-Pustkowska podej-

muje próbę zrozumienia, czym w swojej najgłębszej istotności jest to, co zwykle się nazywało tożsamością. Impulsem do namysłu jest najtraficzniejsza z możliwych sytuacji egzystencjalnych, czyli tożsamościowe wykorzenienie. Autorka zastanawia się nad pedagogicznie znaczącym, biograficznym doświadczeniem „zerwania ciągłości tożsamości / rozdwojenia tożsamości”. Podobna problematyka zajmuje Gabrielę Piechaczek-Ogierman, która przyczynkiem swojego namysłu czyni sprawę odgórnego wytwarzania wspólnoty społeczno-kulturowej i odgórnego wytwarzania nowej tożsamości. Procesowi temu towarzyszy również tragiczne tożsamościowe wykorzenianie i – pedagogicznie znaczące – zrywanie tożsamości. Artur Jabłoński zachęca Czytelnika do wspólnego namysłu nad projektem wspólnoty wytwarzanej oddolnie, niejako przez samych zainteresowanych. Autor bada ideologiczną warstwę takiego projektu i skupia się na podstawowych jego filarach: „narodzie”, „języku”, „kulturze” i „polityce”. Okazuje się, że elementy te – w swojej całościowej masie – powinny zmienić człowieka w podmiot aktywnie zaangażowany w wytwarzanie własnej wspólnoty, w której to, co pomiędzy ludźmi, jest decydujące dla kultury tychże ludzi. Jana Raclavská w swoim artykule bada kondycję kulturową wspólnoty, która staje się – z racji swej geopolityczności – przedmiotem politycznych i kulturalnych zabiegów mających na celu jej ciągłe narratywizacje. Autorka – poprzez badanie dziewiętnastowiecznych dokumentów – stara się rozpoznać, czym jest / jak się rodzi / jak się utrwała świadomość politycznych i kulturalnych związków z konkretnym narodem etnicznym. W podobnym tonie prowadzi rozważania Elwira Kryńska, która stara się ukazać Czytelnikowi, czym są / jak się utrwalają polityczne i kulturalne związki z narodem etnicznym, który został zniewolony przez inny, silniejszy naród / jak się walczy o zachowanie świadomości tych związków. Autorka dojmująco przedstawia walkę o zachowanie tożsamości kulturowej, gdyż tylko w ten sposób można doświadczyć tego, co zwykle się nazywało wolnością. Gvantsa Przybyłowska dowodzi w swoim artykule, że język jest fundamentem, na którym wytwarzana jest kultura, a ta stanowi nie tylko o tożsamości człowieka i jego wspólnoty, ale (!) ma także zasadnicze znaczenie w procesie wytwarzania wspólnotowej świadomości siebie. Polityczna i militarna walka o to, w jakim języku dany naród mówi, jest przede wszystkim walką o jego wolność.

Ewelina Wesolek przedmiotem swojego namysłu uczyniła tę szczególną część dziedzictwa kulturowego, która znana jest pod postacią magii i wiary w magiczność. Autorka bada tzw. przekonania magiczne i to, jak są one przechowywane w pamięci społecznej oraz w jaki sposób są przekazywane kolejnemu pokoleniu.

Pragnę podziękować Autorom i Recenzentom za ich wysiłek i trud włożony w krytyczną refleksję nad człowiekiem i jego związaniem z kulturą. Podziękowania składam w imieniu Zespołu Redakcyjnego i Rady Naukowej „Acta Universitatis Nicolai Copernici. Pedagogika”.

Wydanie niniejszego numeru było możliwe dzięki przychylności Władz Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu. Pragnę także podziękować Redakcji Pisma za zaufanie, jakim mnie obdarzyła, przekazując mi prace redakcyjne nad niniejszym numerem „Acta Universitatis Nicolai Copernici. Pedagogika”.

*Redaktorka tematyczna
Adela Kożyczkowska*